

ГУЛАК Ольга
*студентка Житомирського
державного університету імені
Івана Франка*
Науковий керівник:
КОТЛОВА Людмила, кандидат
*психологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри психології,
логопедії та інклюзивної освіти*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО- РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ООП

Організація навчально-виховного процесу для дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах інклюзивного навчання ґрунтується на принципах корекційної педагогіки, яка вимагає від фахівців розуміння основних причин та особливостей порушень психічного розвитку дитини, здатності визначити умови для інтелектуального розвитку та створення особистісно-розвиваючого середовища, що дозволяє максимально реалізовувати пізнавальні можливості дітей.

Багатогранність проблеми діагностики та корекції порушень розвитку у дітей з ООП розкривається у фундаментальних класичних і сучасних наукових дослідженнях Р. Лалаєва, Р. Левіної, О. Мастюкова, С. Мнухіна, Д. Орлова, Л. Назарова, Н. Нікашіна, Т. Пічугіна, Є. Соботович, Л. Спірова, В. Тарасун, Н. Чередніченка, Г. Чіркіна, Л. Назарової, Л. Журової, А. Колупаєвої, Л. Савчук та

інших. Незважаючи на посилений інтерес з боку науковців, проблема організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, досі потребує ґрунтовного дослідження.

У дітей з порушеннями розвитку можуть бути як фізичні, так і психічні порушення, що призводять до відхилень у загальному розвитку. Залежно від виду порушення, часу його виникнення та перебігу, деякі дефекти можуть бути повністю усунуті, інші – лише кориговані, а деякі – компенсовані. Цей підхід застосовується як у спеціальних навчальних закладах, так і в умовах інклюзії, хоча в останньому випадку акценти можуть бути дещо іншими. Корекційно-розвивальна робота є комплексною системою заходів, спрямованих на допомогу дітям, які мають труднощі у навчанні та адаптації до школи. Вона включає низку завдань, серед яких: корекція та розвиток пізнавальної діяльності, формування навчальної діяльності та виправлення її недоліків, збереження і зміцнення здоров'я, розвиток психофізіологічних функцій та інтересів, корекція емоційно-вольової сфери, виховання моральних якостей та соціально-нормативної поведінки [5].

Корекційно-розвивальна робота є основою ефективної організації навчально-виховного процесу в інклюзивних закладах, оскільки без цілеспрямованої корекції недоліків, навчання й виховання дітей з порушеннями розвитку можуть бути суттєво ускладнені. Методи корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами базуються на індивідуальному підході до кожної дитини, враховують її психофізичні особливості, націлені на усунення або зменшення порушень розвитку та включають різноманітні техніки й прийоми, які допомагають у формуванні необхідних умінь і навичок, підвищенні загального рівня розвитку і забезпеченні соціалізації дитини.

Метод вправ є універсальним і гнучким інструментом у роботі з дітьми з ООП, здатним сприяти розвитку ключових психічних і фізичних функцій. Його основна мета – не просто корекція, а й активний розвиток різних сфер дитини, що дозволяє їй не тільки компенсувати дефекти, але й повноцінно адаптуватися до навчального процесу і соціального середовища. Метод полягає в застосуванні

системи спеціально підібраних вправ, що стимулюють певні аспекти розвитку дитини, від корекції фізичних і психічних порушень до формування різноманітних навичок і вмінь, що сприяють соціалізації та адаптації до навчально-виховного процесу [4].

Метод переконань у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП є важливою складовою навчально-виховного процесу, оскільки він спрямований на формування і корекцію ставлення дітей до себе, до навчання, до оточуючого світу. Завдяки цьому методу педагог впливає на світогляд і емоційну сферу дитини, стимулюючи її до саморозвитку та соціальної адаптації. Часто діти з ООП мають низький рівень мотивації через труднощі в навчанні або низьку самооцінку. Переконання допомагає змінити їх ставлення до навчання, підвищити інтерес до занять. Прямий і відкритий діалог з дитиною є основним інструментом переконання [7]. Метод переконань потребує великих емоційних зусиль від педагога, оскільки дозволяє створити позитивний емоційний клімат для того, щоб дитина відкрилася для змін.

Метод прикладу є ефективним інструментом корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ООП, оскільки дозволяє їм вчитися через спостереження, формуючи правильні моделі поведінки, навчання та соціальної взаємодії. Використання цього методу вимагає від педагога бути прикладом для наслідування, а також забезпечувати підтримку та заохочення для кожної дитини. Через спостереження за поведінкою дорослого дитина засвоює правильні форми поведінки, дії, соціальні норми, а також навички навчальної діяльності [6].

Метод стимулювання полягає в заохоченні та позитивному підкріпленні правильних дій і поведінки дитини та передбачає використання різноманітних видів заохочень (вербальну похвалу, нагороди, позитивні емоційні реакції). Стимулювання сприяє підвищенню мотивації до навчання, що особливо важливо для дітей з ООП, які мають труднощі з концентрацією уваги або зацікавленістю в процесі навчання, та дозволяє впливати на поведінку дитини, підтримуючи соціально прийнятні моделі поведінки. Щоб стимулювання залишалося

ефективним, педагогам важливо застосовувати різні типи заохочень і варіювати їх залежно від ситуації, що допоможе уникнути монотонності та забезпечити постійну мотивацію [1].

Метод індивідуалізації передбачає використання різних технік і стратегій навчання в залежності від потреб кожної конкретної дитини, що включає різні способи подачі матеріалу, зміну темпу навчання або використання специфічних навчальних ресурсів. Індивідуалізація дозволяє дитині розвиватися на своєму рівні, без надмірного навантаження чи недостатньої стимуляції, що є важливим для успішного навчання [2]. Цей метод допомагає дітям з ООП краще адаптуватися до колективу та дозволяє уникнути порівнянь з іншими дітьми, що може знизити рівень стресу та тривожності.

Метод ігор дозволяє дітям вивчати нові навички і засвоювати інформацію без стресу і вимушеного навантаження, передбачає їх активну взаємодію з ровесниками, допомагає розвивати соціальні навички, співпрацю, комунікацію та здатність до спільної діяльності, стимулює інтерес до навчання. Ігри сприяють розвитку когнітивних навичок, таких як пам'ять, увага, мислення, уява, що особливо важливо для дітей з ООП, які мають труднощі з концентрацією уваги або запам'ятовуванням інформації. Участь в ігрових ситуаціях дозволяє дітям з ООП активно використовувати мову, формувати навички вербальної комунікації, дає можливість виражати свої емоції, контролювати їх, долати труднощі та неприємні ситуації в умовах, що є для них менш стресовими, ніж традиційний навчально-виховний процес [6].

Метод психокорекції – це не просто допомога в подоланні психологічних труднощів, а й шлях до всебічного гармонійного розвитку дитини з ООП, що відкриває можливості для особистісного зростання, розкриття внутрішнього потенціалу, формування стійких життєвих стратегій і адаптації до світу. Формами реалізації методу психокорекції є: арт-терапія, музикотерапія, ігрова психокорекція, психогімнастика, казкотерапія, дихальні вправи.

Метод корекції поведінки – система педагогічних та психологічних впливів, спрямованих на формування, виправлення або заміну небажаних форм поведінки дитини на соціально прийнятні. Цей метод є особливо важливим у роботі з дітьми з ООП, оскільки вони можуть мати труднощі в саморегуляції, дотриманні норм і правил, адаптації до соціального середовища. Серед основних технік та прийомів методу корекції поведінки варто виокремити: позитивне підкріплення (заохочення дитини за правильну поведінку (похвала, нагорода, позитивна увага)); негативне підкріплення (усунення неприємного стимулу після правильної поведінки); використання поведінкових контрактів (письмова або усна угода між дитиною й педагогом, де фіксуються очікувані дії та винагороди за їх виконання); використання соціальних історій [2].

Отже, корекційно-розвивальна робота є важливою частиною підтримки розвитку дітей з ООП і має на меті не лише покращення їх навчальних результатів, а й забезпечення повноцінного соціального функціонування, розвитку особистості та емоційного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Єфімова С.М. Вивчення стану готовності педагога до інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу. *Наук, записки Інституту психології АПН України ім. Г.С. Костюка*. Вип. 26. К., 2005. С. 55–58.
2. Журова Л. М. Корекція лексико-граматичних порушень у дітей. Київ: Знання, 2018. 100 с.
3. Інклюзивна освіта: основні положення [Електрон. ресурс]. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Режим доступу: <http://kiev.convdocs.org/docs/28170/index-206377.html>.
4. Колупаєва А. Інноваційні підходи до навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку. *Науково-методичний журнал. «Нова педагогічна думка»*. Рівне, №1. 2004 р.
5. Левіна Р. Є. Основи корекційної педагогіки. Київ: Освіта, 2017. 110 с.

6. Назарова Л. Г. Корекційна педагогіка: сучасні підходи. Одеса: Астропринт, 2021. 140 с.

7. Чередниченко Н. П. Діагностика і корекція лексико-граматичних порушень. Одеса: Маяк, 2016. 240 с.